

EZ A FÁJDALMAS BÚCSÚ ÚJ ERŐK FORRÁSA LESZ

Munkásosztályunk, dolgozóink és polgáraink, a Jugoszláv Kommunista Szövetség, ifjúságunk és fegyveres erőink tagjai számára, de egész szocialista öngazgatású közösségünknek elérkezett a legfájdalmasabb pillanat, amikor Tito elvtárstól búcsúzunk.

Drága Tito elvtárs, az emberek milliói napokon át némán, nagy szorongással, de bizakodással követték utolsó küzdelmedet. Lelkünk mélyén azt kívántuk, hogy most is győzelmet arass. Életed utolsó pillanatáig hittünk a csodában, a lehetetlenben, hisz Te sohasem torpantál meg. Csúpan a természet könyörtelen törvényei előtt hajoltál meg, csaknem kilenc évtizednyi, hőstettekkel és szenvedésekkel, mérhetetlen lemondásokkal és szüntelen harccal teli életed végén, amelyben önzetlenül áldoztad minden erődet.

Ezekkel a gondolatokkal és érzésekkel búcsúzunk ma Tőled mindannyian, elvtársaid és harcostársaid, a Jugoszláv Kommunista Szövetség — amelyre rányomtad egyéniséged bélyegét —, hazánk munkásosztálya — amelynek keserű sorsából emelkedtél ki —, nemzeteink és nemzetiségeink összes dolgozói és polgárai.

Ebben a szomorú órában, legendás híró főparancsnokunk színe előtt, a Jugoszláv Népfelszabadító Hadsereg dicső harcosai a háború 365, köztük 341 jugoszláv, 21 olasz, 1 orosz, 1 francia és 1 hazánkban alakult bolgár brigádjának harci zászlaját engedték félárbocra.

Szavakkal ki sem fejezhető, hogy mennyire fájlaljuk távozásodat, de az sem, milyen büszkék vagyunk, hogy a miénk voltál; hogy évtizedeken át biztos utakon vezettél bennünket; hogy együtt alakítottuk ki, fejlesztettük és erősítettük munkásosztályunk forradalmi élcsapatát; hogy nemzeteink és nemzetiségeink milliós tömegeit fogtad össze, tömörítetted és vitted a győztes népfelszabadító háborúba és a szocialista forradalomba; hogy érvényre juttattad szociális és nemzeti jogainkat és érdekeinket, hogy boldogabb társadalmat és humánusabb emberi viszonyokat alakítottunk ki; hogy megteremtettük nemzeteink és nemzetiségeink testvé-

riségét és egységét. Közösen, merészen egyengettük szocialista öngazgatású társadalmunk létrehozásának és föderatív közösségünk sokoldalú erősítésének útjait.

Most Nélküled maradunk, de megbonthatatlan egységben és mindenkor készen arra, hogy mi és az eljövendő ifjú nemzedékek is bátran haladjanak azon az úton, amelyet Veled együtt a forradalom első napjaitól kezdve, küzdelmeink, megpróbáltatásaink árán és sikerrel törtünk magunknak. Veled leltük meg a boldogabb jövő megteremtését célzó és a világ minden táján élő népekkel való szoros együttműködés fejlesztését szolgáló megoldásokat. Nem csak mi, de a világ is egy fáradhatatlan békeharcost veszített Benned.

Amikor 43 évvel ezelőtt pártunk élére kerültél, új korszakot nyitottál nemzeteink és nemzetiségeink történelmében. Amit pártunk, munkásosztályunk, dolgozóink és polgáraink emberi és nemzeti szabadságunk kivívásában elértek, elsősorban a Te érdemed. Határozott és biztos vezetéssel a vereséget akkor sem ismertük, amikor küzdelmeink és erőfeszítéseink az eget ostromolták. Szóval és tettel arra tanítottál bennünket, hogyan oldjuk meg a legbonyolultabb feladatokat is. Egy elmaradott országból, amely nemrégén még megvesztegetésül szolgáló aprópénz volt az idegen hatalmak kezében, amely az idegen hódítókkal és elnyomókkal szemben tehetetlen volt, amelyet nemzeti elnyomás és kizsákmányolás, nyomor és nincstelenség rombolt, az általad csaknem fél évszázadon át vezetett harcban megszületett az új Jugoszlávia, az a társadalom és rendszer, amely a történelemben is új korszakot nyitott.

Biztos léptekkel haladtál élünkön, miközben közösségünket építettük és felépítettük, 1941-től kezdve az AVNOJ I. és II. ülészakán át a mai alkotmányos rendszer megteremtéséig. A haza felvirágzásáért folyó harcunkban és törekvéseinkben műved mindenkor ösztönzéseként, útmutatóként, erőként és ihletőként lesz velünk.

A szocialista öngazgatás demokratikus és humánus társadalmát, a nemzeteink és nemzetiségeink testvériségén és egységén alapuló új és eredeti társadalmi közösséget hoztuk létre. Ezen alapokon állandóan fokozódik szilárdsága, amelyet semmiféle erő sem törhet meg. Az a közösség ez, amelyre tagjai büszkék, amelyből a humanizmus, az emberi szolidaritás, a béke és baráti együttműködés, az emberek, a népek és az országok közötti egyenjogúság és kölcsönös megbecsülés ragyogó eszméi megszire sugároznak. Ez a közösség törekvéseink és harcunk gyümölcse, amely a történelem során még sokáig magán fogja viselni egyéniséged jegyeit, keletkezésének ideje pedig Tito korszakaként marad meg nemzeteink és nemzetiségeink tudatában. Mindezért, drága Tito elvtárs, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság örökre hálás marad Neked.

Veled együtt úgy dolgoztunk és építettünk, mintha örökké béke volna, de úgy készülődtünk, mintha már holnap kitörhetne a háború. E szavaidat következetesen valóra váltottuk, felkészültünk arra, hogy megvédjük hazánk minden talpalatnyi földjét, őrizzük szabadságunkat, szo-

cialista öngazgatási rendszerünket, hazánk szuverenitását és függetlenségét. Meggyőződésünk, hogy úgy adózunk Neked leghívebben, ha továbbra is ezt cselekedjük.

Aminthogy mai társadalmi közösségünk képét még a legsötétebb reakció, a fasiszta dühöngés és terror idején vázoltad, ugyanúgy a nyomás-gyakorlás és a belügyeinkbe való beavatkozási kísérletek összes formáival szemben tanúsított ellenállás során, a hidegháború és a tömbökre szakadás legveszélyesebb korszakában, de más súlyos körülmények között is felismerted és egyengetted a béke útját. Az atomháború veszélyével szembenező mai világ egyedüli választásaként tekintettél az elnemkötelezettség politikájára és fáradhatatlanul küzdöttél érvényesítéséért. Neved és tevékenységed beleépült az elnemkötelezettség politikájának összes eredményébe és vívmányába, elveinek következetes alkalmazásába.

Rendületlenül bízva abban, hogy létünk és jövőnk csakis a Te utadon lehetséges, továbbra is világszerte mindenkinek a barátság, egyenlőség és együttműködés jobbát nyújtjuk, ahogyan Te tetted. Vezetéseddel a világ csaknem minden országával barátságot és baráti együttműködést alakítottunk ki, és fejlesztettünk eredményesen, tekintet nélkül az országok társadalmi rendszerére. Ezt tesszük továbbra is, még határozottabban.

Mi a barátság és együttműködés jobbát nyújtjuk mindenkinek, és ugyanúgy a másokét is elfogadjuk. Ebben Te felülmúlhatatlan voltál. Mindent elkövetünk, hogy minél kevésbé érezzük meg az egész szabadság- és békeszerető világot ért veszteséget.

Ebben a vigasztalhatatlan órában is büszkék vagyunk, hogy eszméidet és művedet új lendületté és törekvésekké érleljük. Nagy műved tovább él nemzetekben és nemzetiségekben, munkásosztályunkban, az emberi boldogságért vívott rendületlen harcunkban.

Búcsúzva Tőled, hazánk minden dolgozója és polgára köszönetet mond Neked legértékesebb vívmányodért — hogy szabadon irányítjuk sorsunkat, fokozzuk önbizalmunkat, a szabad emberek, testvéri nemzetek és nemzetiségek erejét. Minden nemzet és nemzetiség önállóan, a maga akaratából, egyhangúlag és visszavonhatatlanul választotta utadat és vezetésedet.

Feszült légkörű, megosztott, felkorbácsolt és nyugtalan világunkban hazánk számára előkelő helyet teremtettél a nemzetközi közösségben azáltal, hogy szocialista közösségünk a világ szabadságának, előrehaladásának, szilárdságának és biztonságának megbízható tényezője. Ez marad a jövőben is.

Búcsúszavainkban el szeretnénk mondani, hogy gondolatainkba és érzéseinkbe mélyen belevésődtek és tartósan megmaradnak a nevedhez és művedhez fűződő korszakalkotó törekvések, a legújabb történelmünk folyamatait megváltoztató események. Rámutattál, hogy a társadalmi fejlődés mozgatóerőit meg kell érteni, hogy az osztályellenséggel és a nép ellenségeivel vívott harcban határozottságra és bátorságra van szükség,

hogy a világos és egyszerű megoldások felkutatására készen kell állnunk a legbonyolultabb helyzetekben is, forradalmunk sorsdöntő pillanataiban. Lelkedből és lényegedből állandóan forradalmi optimizmus sugárzott. E tulajdonságaidat életed, harcos és alkotómunkád minden órájában bizonyítottad.

Egyéniséged, a forradalmár, a hadvezér, a harcos, az ember, a népvezér történelmi jelentőségű egyénisége örök emlékként, útmutatóként és tanulságként épült be harcunk és forradalmunk minden szakaszába.

Dicső népfelszabadító harcunk és szocialista forradalmunk, közösségünk, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság, nemzeteink és nemzetiségeink egyenlősége, testvérisége és egysége, hazánk szuverenitása és függetlensége, erős Jugoszláv Néphadseregünk, az elnemkötelezettség és a béke, a világ összes országaival és népeivel való demokratikus és egyenjogú együttműködés, az ember boldogsága és a szocializmus — mindez magán viseli Tito korszakalkotó egyéniségének kitörölhetetlen jegyeit. Megfogadjuk Neked, hogy programunkat továbbra is a Te útmutatásod szerint alakítjuk, hogy forradalmunk olyan marad, amilyen volt: megingathatatlan alapvető elhatározásaiban, humánus azokban a törekvéseiben, hogy állandóan bővítsük az emberi szabadság tereit, és meg nem alkuvó mindazokkal szemben, akik vívmányait veszélyeztetik vagy folyamatait szándékozzák eltéríteni.

Tito elvtárs, lerombolhatatlan és hatalmas műved örökre velünk marad. Tudatában vagyunk annak, hogy Téged csak mi mindannyian, az öngazgatás állandó fejlesztésének, valamint nemzeteink és nemzetiségeink testvériségének, egységének és egyenlőségének útján, szilárd egységbe tömörülve helyettesíthetünk.

A munkásosztály és az összes dolgozó új, büszke és szilárd társadalma a széles látókörű és biztos távlatú öngazgatók, tudatos és szabad emberek társadalma marad. A világosan vázolt irányvonalakat követő és megingathatatlan embereké, akik tudatában vannak mindannak, amit ki-harcoltak és elértek, tudják, mit kell védelmeznüik és óvniuk, mi a teendőjük a jövőben. Jugoszlávia a testvérnemzetek és -nemzetiségek országa marad, amelynek a nemzeti szabadsággal, szuverenitással és egyenlőséggel kapcsolatos eszméidet valóra váltva kutatták fel együvé tartozásuk, testvériségük és egységük állandó erősítésének útjait. Senki és semmi sem térít el bennünket erről az útról, amelyen kitartóan és fáradhatatlanul vezetnél minket.

Határozottak és készek vagyunk arra, hogy a szemünk világaként őriz-zük és állandóan gazdagítsuk szabadságunkat, független és öngazgatású közösségünket — a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaságot.

Az elvesztésed miatti fájdalomban és a mély gyászban osztozunk családtagjaiddal, de büszkék vagyunk mindarra, ami voltál, ami maradsz és amit magad után hagysz. És a soha el nem múló fájdalommal telt búcsú-zást közös erőfeszítéssel, a közösen és Veled együtt kijelölt útra való új erőgyűjtés forrásává alakítjuk át. Egész életed során önzetlenül ma-

gadra vállaltad a küzdelem, a munka, a gond és a felelősség óriási ter-
hét. Kevés olyan ember volt a történelemben, — még a legnagyobbak
között is —, aki hozzád hasonlóan életútja végén nyugodtan és büszkén
nézhet vissza. E hosszú és küzdelmes úton úgy haladtál végig, hogy ne-
vedet biztosan beírtad a történelembé.

Nyugodjál békében!

Köszönet és dicsőség Tito elvtársnak!

Lazar Kolisevszkinék, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság Elnöksége elnö-
kének búcsúbeszéde.

Belgrád, 1980. május 8.